

УДК 338.31: 658.5: 658.011.4

Євтушенко В.А.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу та менеджменту ЗЕД
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна***Кудінова М.М.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу та менеджменту ЗЕД
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна***Пастухова Н.В.***студентка
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

OPERATING INFRASTRUCTURE FOR INDUSTRIAL ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS

АНОТАЦІЯ

У статті досліджуються аспекти управління операційною інфраструктурою промислового підприємства у сучасних умовах. Розкрито сутність та розглянута структура операційної інфраструктури підприємства. Узагальнено елементи моделі управління операційною інфраструктурою сучасної організації, проаналізовано динаміку індексу промислового виробництва та обсягів реалізованої промислової продукції в Україні за 2005–2016 рр., виявлено вплив росту курсу долара на ці показники. Виділено фактори зовнішнього та внутрішнього впливу на українське промислове підприємство та визначено дисфункції у виробничій інфраструктурі, що потребують поліпшення.

Ключові слова: операційна інфраструктура, промислове підприємство, промисловість, управління.

АННОТАЦИЯ

В статье исследуются аспекты управления операционной инфраструктурой промышленного предприятия в современных условиях. Раскрыта сущность и рассмотрена структура операционной инфраструктуры предприятия. Обобщены элементы модели управления операционной инфраструктурой современной организации, проанализирована динамика индекса промышленного производства и объемов реализованной промышленной продукции в Украине за 2005–2016 гг., выявлено влияние роста курса доллара на эти показатели. Выделены факторы внешнего и внутреннего влияния на украинское промышленное предприятие и определены дисфункции в производственной инфраструктуре, которые нуждаются в улучшении.

Ключевые слова: операционная инфраструктура, промышленное предприятие, промышленность, управление.

ANNOTATION

The article explores the aspects of managing the operating infrastructure of an industrial enterprise in modern conditions. The essence is disclosed and the structure of the operating infrastructure of the enterprise is considered. The elements of the operating infrastructure management model of the modern organization are generalized, the dynamics of the index of industrial production and volumes of sold industrial products in Ukraine for 2005–2016 is analyzed, the influence of the growth of the dollar on these indicators is revealed. The factors of external and internal influence on the Ukrainian industrial enterprise are singled out and dysfunctions in the industrial infrastructure are identified that need improvement.

Key words: operational infrastructure, industrial enterprise, industry, management.

Постановка проблеми. Низький рівень розвитку операційної інфраструктури промислових підприємств гальмує рівень ефективної

діяльності підприємства загалом. Типовими проблемами українських промислових підприємств є недостатнє фінансування виробничої інфраструктури підприємства, відсутність повноцінного забезпечення операційної інфраструктури, що є причинами збою її функціонування. Нерозвиненість виробничої інфраструктури країни може бути причиною формування кризових явищ в українській економіці.

Економічна криза в Україні помітно вплинула на стан промислових галузей, і темпи приросту промисловості мають негативну тенденцію. У зв'язку з цим питання управління операційним інфраструктурним комплексом є одним із основоположних завдань сталого розвитку промислових підприємств та промислового сектору в Україні загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у розвиток теорії управління промисловими підприємствами та формування механізму їх господарювання здійснили такі вітчизняні вчені, як О. Амоша, Б. Андрушків, В. Базилевич, О. Галушко, В. Геєць, С. Довбня, В. Євтушевський, М. Крупка, С. Мочерний, В. Пасічник, А. Пересада, А. Поддєрьогін, С. Покропивний, зарубіжні вчені І. Ансофф, Т. Бойделл, В. Горфінкель, М. Мескон, Б. Мільнер, Т. Пітерс, Р. Уотерман, Д. Хан, Дж. Харрінгтон, Ф. Хедоурі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак такі важливі питання, як розвиток та управління операційною інфраструктурою промислових підприємств як головний фактор формування стійкості організації, залишаються недостатньо опрацьованими.

Мета статті полягає в узагальненні особливостей управління операційною інфраструктурою промислового підприємства у сучасних умовах та обґрунтування напрямів її поліпшення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективна діяльність підприємства, виробництво якісної та конкурентоспроможної продукції залежить від використання новітнього обладнання, а також від обслуговування процесу виробництва. Для безперебійного процесу виробництва на підприємстві існує операційна інфраструктура, яка забезпечує його сировиною, матеріалами, інструментами, енергією, займається організацією ремонту, складування та ін. Операційна інфраструктура включає в себе виробничу (ремонтне, інструментальне, енергетичне, транспортне, складське господарства) та невиробничу (соціальна) інфраструктури (рис. 1).

Операційна інфраструктура підприємства є елементом операційної системи підприємства. Операційна система підприємства – це повний цикл виробничої діяльності, це центральна ланка будь-якого підприємства (рис. 2).

Операційна система містить у собі три складники, такі як переробна система (трансформація сировини в готову продукцію), система забезпечення (виконує необхідні функції діяльності переробної підсистеми), система планування і контролю (отримує від переробної системи дані про стан системи і незавершене виробництво, внаслідок чого приймаються рішення). Роботу всіх цих систем забезпечує саме операційна інфраструктура підприємства.

Управлінські рішення в межах операційної інфраструктури забезпечують безперебійну діяльність операційної системи підприємства. При цьому ці рішення необхідно економічно обґрунтувати шляхом узагальнення показників управлінської діяльності. Витрати від управлінських рішень можуть бути виправдані лише тоді, коли від їх упровадження собівартість

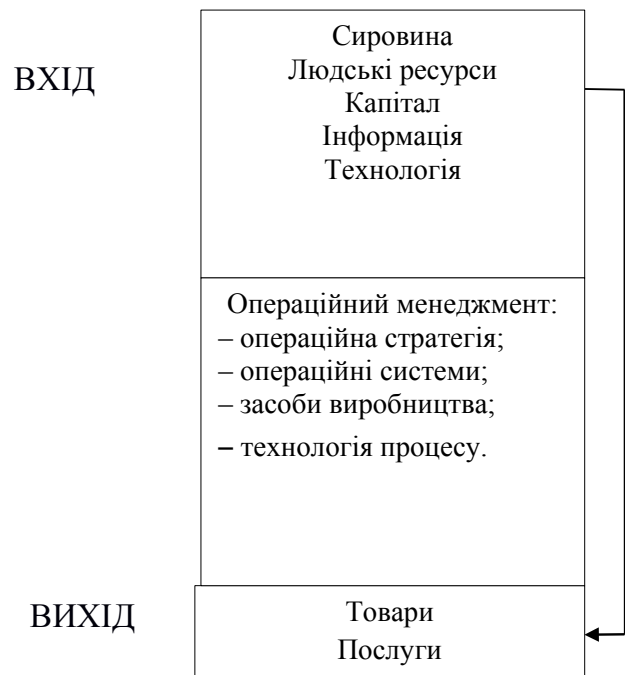

Рис. 2. Операційна система підприємства [1, с. 134–136]

продукції знижується, а якість підвищується [4, с. 50–67].

Модель управління операційною інфраструктурою підприємства, яка відповідає нинішнім вимогам, має такий вигляд (табл. 1).

Актуальною ця модель управління операційною інфраструктурою для підвищення ефективності діяльності підприємства (табл. 1) є сьогодні в Україні. Якщо аналізувати рівень промислового виробництва в Україні, то бачимо, що у 2015 році цей рівень був найнижчим, коли протягом 2005–2007 років промис-

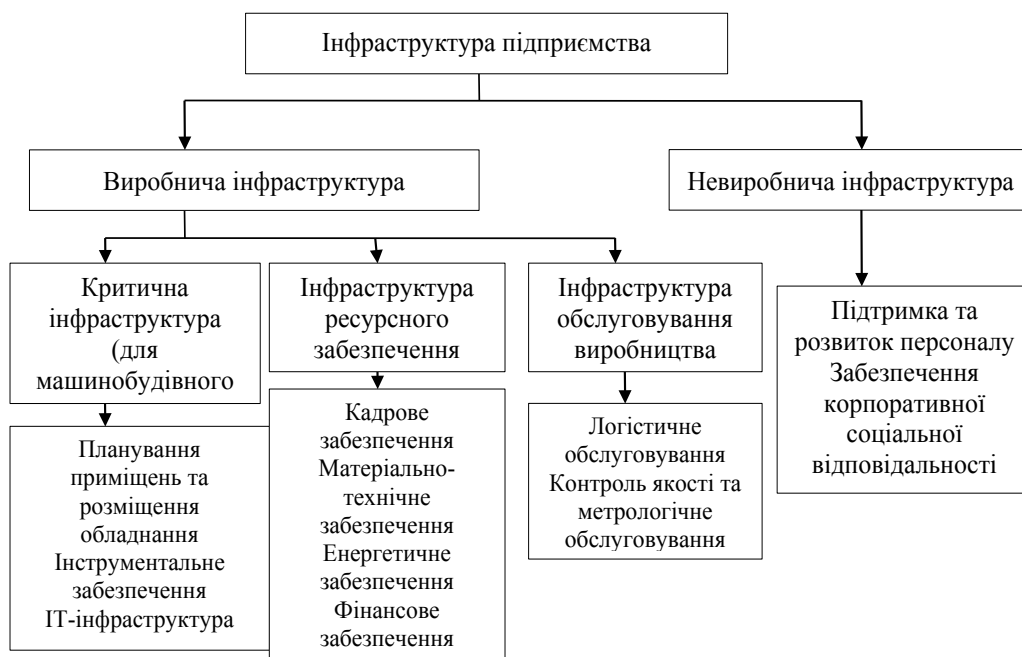

Рис. 1. Структура операційної інфраструктури підприємства [9, с. 153–159]

ловість України зростала, а у 2008–2009 роках цьому росту завадила світова економічна криза (рис. 3). У 2016-му та на початок 2017 року ситуація поліпшується, спостерігається тенденція до зростання.

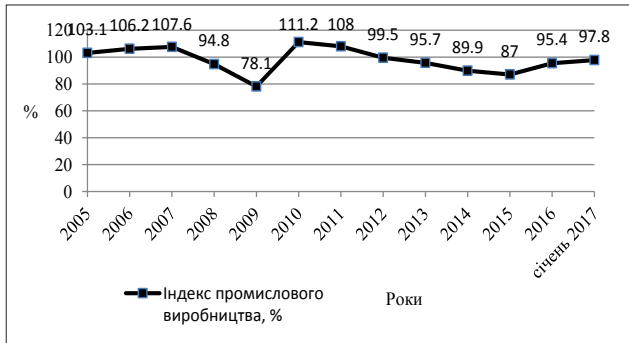

Рис. 3. Динаміка індексу промислового виробництва в Україні у 2005 – січні 2017 рр., у % до попереднього року [3]

Якщо аналізувати тенденції реалізації продукції, то за останні роки цей показник істотно збільшився (рис. 4).

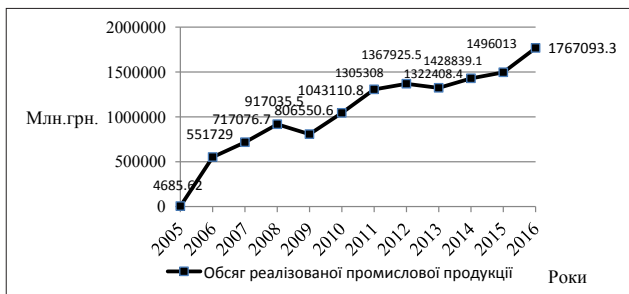

Рис. 4. Динаміка обсягу реалізованої промислової продукції в Україні за 2005–2016 рр. [7]

Зіставляючи рис. 3 та рис. 4, бачимо, що є несумісні розбіжності, але якщо простежити співвідношення гривні та долара, бачимо, що ріст обсягу реалізованої промислової продукції в Україні зумовлений ростом курсу долара (рис. 5).

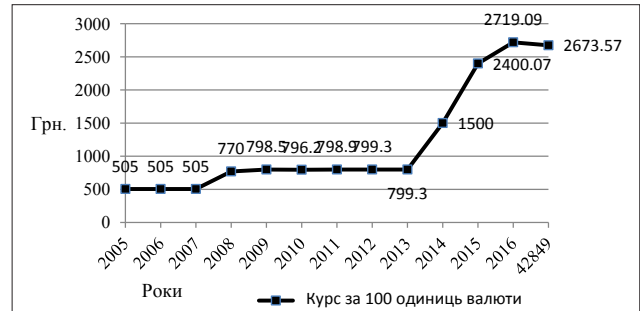

Рис. 5. Динаміка співвідношення гривні та долара за 2005–2017 рр. [7]

Згідно з рис. 5 простежимо відповідність коливання курсу гривні до долара на рис. 6.

Рис. 6. Динаміка номінальної та реальної змін курсу гривні до долара за 2005–2016 рр. [7]

Отже, на спад українського промислового виробництва головним чином вплинула еконо-

Таблиця 1

Модель управління операційною інфраструктурою підприємства [8; 9, с. 153–159]

Принцип організації інфраструктури підприємства	
Етапи системи управління	Розвиток власної мережі інфраструктурних об'єктів
Планування	Виведення інфраструктурних функцій на аутсорсинг
Організація	Постановка цілей та оцінка альтернатив Обґрунтування та прийняття рішення про виведення на аутсорсинг чи реалізацію інфраструктурних функцій власними силами
Мотивація	Вибір технологій та техніки управління Формування структурних підрозділів, їх ресурсне забезпечення Постановка оперативних завдань та термінів їх виконання
Контроль	Оплата праці Нематеріальне заохочення
Механізм підтримки та зворотного зв'язку	Оплата послуг за умовами контракту Залучення аутсорсингової компанії до управління компанією-замовником (акції/спільна база даних)
	Планова перевірка або контроль ефективності роботи інфраструктурних елементів відповідно до планових показників
	Планова інспекція аутсорсингової компанії щодо системи якості, термінів та обсягів виконаних робіт, яку проводить команда аудиторів підприємства-замовника
	Проведення оперативних нарад та прийняття рішень щодо змін діяльності інфраструктурних служб
	Зовнішній аудит Перевірка виконання умов контракту

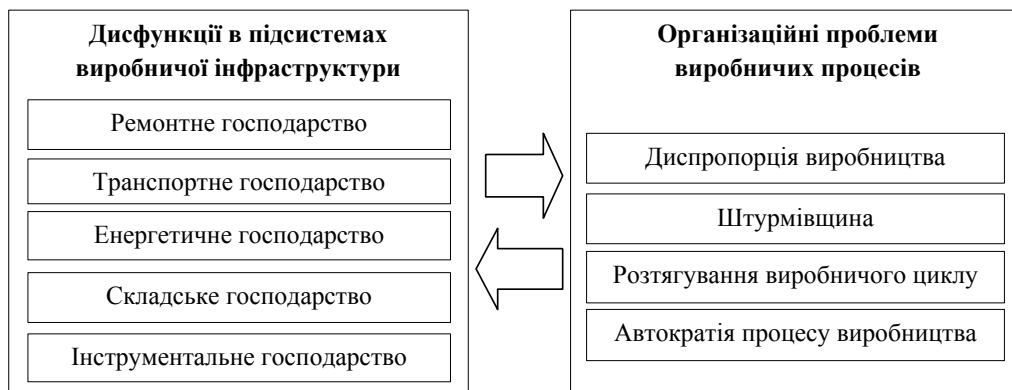

Рис. 7. Причинно-наслідковий взаємозв'язок збоїв в інфраструктурному обслуговуванні та організаційних проблем підприємства [6, с. 50–53]

мічна та політична криза в країні. Крім цього, на цей спад значно вплинули також і такі зовнішні фактори, як:

- воєнні дії на сході України;
- анексія Криму;
- спад промислового виробництва в Донецькій та Луганській областях, а також по всій території України загалом;
- відсутність ефективною структури промислового виробництва в країні (2/3 загального розміру промислової продукції належить до галузей, які виготовляють сировину, енергоресурси та матеріали, тобто продукцію низького ступеня переробки, що значно обмежує можливості промисловості);
- промисловість України є сировинним додатком для розвинених країн, а також для ринку імпортової високотехнологічної продукції;
- великий інноваційно-технологічний розрив України від розвинених країн.

На ефективний розвиток промислових підприємств впливають також внутрішні проблеми, пов'язані з управлінням операційною інфраструктурою.

В управлінні виробничою інфраструктурою є такі недоліки, як малоефективна командна робота; недостатня самоорганізація працівників, зумовлена слабким делегуванням повноважень керівниками і жорстко регламентованим порядком вирішення основних завдань; відсутність у менеджерів активного прагнення до використання нових можливостей для досягнення поставлених цілей; недостатнє використання інновацій як джерела конкурентних переваг; незначна питома вага сучасних, інноваційних методик і концепцій менеджменту серед усієї сукупності застосовуваних менеджерами інструментів управління; нерівномірний розподіл ресурсів серед підрозділів підприємства; ігнорування ризиків у плануванні діяльності; відсутність системи оцінки якості менеджменту [2, с. 154–164].

Результатами вищевказаного є дисфункції у виробничій інфраструктурі (рис. 7).

Що стосується соціальної інфраструктури, то найгострішою проблемою є те, що на українських підприємствах вона не розглядається як складова частина ефективного розвитку підприємства і що для низки підприємств вона стала обтяженням. Частина підприємств виявилися не готовими до використання наявних у них ресурсів для підтримки соціальної інфраструктури на належному рівні. Використання альтернативних механізмів – оренда організацій сфери послуг, що перебувають у державній власності – не стало раціональним вирішенням проблеми забезпечення потреб у соціальному обслуговуванні працівників. У результаті соціальна інфраструктура підприємства почала розглядатися як допоміжний механізм основної структури.

У таких умовах проблематичною стає реалізація таких функцій, як:

- отримання кваліфікації, перекваліфікація;
- підвищення тривалості періоду працездатності (охорона здоров'я);
- підтримка рівня продуктивності праці протягом робочого дня (громадське харчування, пасажирський транспорт);
- створення умов для відпочинку працівників, підвищення їх культурного рівня (житлове господарство, культура, мистецтво) [5, с. 139–147].

З огляду на вищевказане основними вимогами до управління операційною інфраструктурою повинні бути:

- у виробничій інфраструктурі – чіткий контроль забезпечення та обслуговування виробництва за допомогою бізнес-плану підприємства;
- у соціальній інфраструктурі – план соціального розвитку з урахуванням особливості підприємства та процесу виробництва.

Висновки. У зв'язку із кризовим становищем в Україні рівень промислового виробництва різко знизився. Щоб його підняти, необхідно активно удосконалювати організацію всередині підприємства, і особливу увагу необхідно приділити операційній інфраструктурі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Білявський В.М. Характеристика сутності управління операційною системою підприємства / В.М. Білявський // Економічні науки. – № 4(60). – 2013.
2. Бурсов Р.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення технологічного оновлення підприємств машинобудування / Р.В. Бурсов // Економічний простір. – № 98. – 2015.
3. Індекс промислового виробництва в Україні за 2005–2016 рр. : Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Курочкін А.С. Операційний менеджмент / А.С. Курочкін. – К. : МАУП, 2000.
5. Летуновська Н.Є. Управління ефективністю соціальної інфраструктури промислових підприємств у сучасних умовах / Н.Є. Летуновська // Економічний вісник. – № 1. – 2014.
6. Нижник О.В. Економічні ризики функціонування промислових підприємств: оцінка, причини існування, проблеми управління / О.В. Нижник // Вісник Хмельницького національного університету. – № 3. – Т. 1. – 2015.
7. Річний звіт за 2005–2017 рр. : Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58023.
8. Шандова Н.В. Рушійні сили стійкого розвитку промислового підприємства / Н.В. Шандова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe?.
9. Швидоненко Г.О. Система управління інфраструктурою підприємства / Г.О. Швидоненко, А.Ю. Рикуніч // Проблеми економіки. – № 2. – 2013.